

חינוך 'מיוחד' חינוך בפרשה - מטות הרב יחיאל מיכל מונדורביץ'

כולם רוצים את 'המפתח לשערי הצלחה'. לעתים הוא בידי האדם עצמו, אך בדרך כלל הוא זקוק ליד נוספת, יד חיצונית, כי השער להצלחתו נפתח מבחוץ. הוא עצמו כלוא ומסוגר, ונזקק ליד של אדם אחר שתאחז בידו ותפתח בעדו. חושבים שרק המוחלשים זקוקים לעזרה. האמת, שגם המוכשרים בעלי פוטנציאל זקוקים ליד ולב מכוונים. מצוי, וכישרונותיהם המיוחדים מהווים גם סיכון, וזקוקים למחנכים מיומנים מאוד שידעו לבנותם, מבלי להרסם.

בפרשתנו מצוה הקב"ה נָקַם נְקַמְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים. משה רבינו שולח אלפי חיילים ובראשם - פינחס הכהן. כתב רש"י "שהלך פינחס לנקום נקמת יוסף אבי אמו, שנא' וְהַמִּדְיָנִים מָכְרוּ אֶתֹו אֶל מִצְרַיִם". הקשה רבינו הט"ז (בספרו דברי דוד) "ומה פשעם בזה? הלוא גם הישמעאלים ושאר עמים קנוהו ומכרוהו? אלא, שהמדינים מכרו אותו למצרים, לבזותו, כי ראו בו סימני גדלות וחכמתו, והיו יראים שיבוא למעלה גדולה. על כן מכרוהו למצרים, שכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מולך, ממילא לא יבוא לגדולה!". נוקמים במדינים, כי ביקשו לקבור את עתידו!

מלמד מזהה ילד 'בעל יכולות'. מחובתו לעמוד לימינו בפיתוח אישיותו, וכך יזכה להיות חלק ממימוש עתידו. אל לו לחסום את החלום ולמנוע התפתחות. מחנכים רבים שואלים 'איך מתמודדים עם מנהיג הכיתה? בלב מתכוונים 'איך מתגברים עליו, איך מחסלים אותו?'. יש לנווט ולעודד ילד שניחן בכישורי הנהגה ובאופי מוביל. אמנם, הוא מאתגר את המחנך. בעיני המלמד הוא עצמו "מנהיג הכיתה" והנה יש 'טוען לכתר' המערער על סמכותו. עליו לדעת כי ככל שיילחם ב'מנהיג הצעיר' כך תפחת מנהיגותו שלו עצמו. אדרבא! יהיה המלמד 'ממליך מלכים', יעצים וילטש תלמיד מוכשר זה, ינצל את האנרגיות שבו, וככל שהתלמיד יתעצם יתעלה כוח המלמד, שהרי הוא 'המליכו'.

לפני עשרות שנים, בעידן התהוות ה'חינוך המיוחד החרדי', קראתי ב'המודיע' מאמר הגות על חובתנו המוסרית לקידום המבריקים. 'חינוך מיוחד' מתבקשת בתרי אנפין - 'מיוחד למוחלשים' ו'מיוחד למחוננים'. צריך לפתח ולמנף את כישוריהם המיוחדים תוך עיבוד עולמם הרגשי והחברתי. בימים ההם בלט 'שיח סוד' שהיה 'נחשון' לבעלי מוגבלויות שכליים ל"ע. הכותב טען "כמו שיסדו בית ספר 'שיח סוד', כך תקדמו קידום ל'שרפי קודש'! כפי שאסור לקבור את המתקשים' כך אסור לקבור את המבורכים! אל תכבו את האור המיוחד שהקב"ה הצית בהם!

מעשה שהיה: בחור 'שיבה קטנה' מבריק. בעל יכולות יוצאות דופן. לקראת פורים הזהירו המשגיח "בפורים, אתה יושב בשקט. לא מוביל ולא מפעיל. לא מדובשך ולא מעוקצך". כעבור שנים מספר הבחור: "הבנתי אז שחוששים ממני. מ-פ-ח-ד-י-ם. הגזימו! פגעו בנפשי! המשגיח כמעט וכיבה את האש שבקרבי. ירדתי בלימודים ואיבדתי עניין... התקרבותי לסכנה רוחנית!". אך בישיבה גדולה שב לחיים! שם היו רבנים בעלי שאר רוח. הם מינו דווקא אותו 'לארגן את הפורים', להיות האחראי על ה'עשייה', ואף יקבל תקציב להוצאות! מתוך שנתנו בו אמון - החזיר להם כראוי, ושמחת פורים בשנה ההיא נסקה, והכל 'כשר למהדרין!' שרפי קודש! מי יודע כמה גדולי ישראל עתידיים נגדעו בְּאָבָם, מתוך שלא השכילו ולא אזרו עוז לסלול אופקי חינוך 'על פי דרכו' היפה של כל אחד ואחד?

איכשר דרא, במרבית המוסדות יש אדם מומחה המופקד על עזרה למתקשים, קידומם, ייצוגם ושילובם. כך יש לקיים תכניות העשרה והשלמה, ומבצעים מאתגרים למתקדמים. אומרים בשם רבינו החזון איש "מעת הקמת החיידרים נעלמו 'עמי הארץ דאורייתא' שהיו בעבר, אך מאידך - אין 'תלמידי חכמים' כמו פעם". מבחינה חינוכית קל יותר לחזק מוחלשים מאשר להתמודד כראוי עם המוכשרים, כי החלש אינו מאיים על מעמדנו ועל 'ממלכתנו'.

לא תמיד קל להכיל את אופיים הסוער ואת הכריזמה המאתגרת. הרי 'מלך פורץ לו דרך', המלכותיות שבו פורצת גבולות... המְדַיְנִים חששו מהניצוץ המלכותי ביוסף, וניסו לכבותו. אדרבא! נלבה את האש, 'לגדלו לחנכו ולחכמו'. לא נכלא את ילדינו ב'מצרים' ונמנע ממנו ללבוש 'בגדי שרים ומלכות'! נשכיל לסייע להם, ונראה בדריכת כוכבם!

בהצלחה בעבודת הקודש!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

123ymm@gmail.com